

Mv.: - Mondják, olykor emberek állnak a kerítésnél, és hosszan néznek befelé a kertbe. Az egykori lakók közül néhányan még mindig úgy hiszik, az OPNI az otthonuk. Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetet három éve zárták be, a betegek egy része visszakerült a családjába, melynek életéhez alkalmazkodni képtelen és ez még a jobbik eset, számosan a hajléktalan ellátásban találtak menedéket, mások még ott sem. Ki tudja, merre bolyonganak? Néhányuknak sikerült bekerülniük valamilyen pszichiátriai intézménybe, ők a szerencsések. Merk László riportja.

- Az OPNI minden szempontból egy kultikus intézmény volt.

- Egy elég komplex jelenség és intézmény volt az OPNI, amíg létezett, még utóhatásában is.

R.: - A Pszichiátriai Intézet, vagyis mindenki Lipótja pontosan 139 esztendőn át létezett. Mára az intézet csupán egy hatalmas monstrum, amelynek patinás múltja van és valamiféle kétes jelenje. Az intézményt három éve zárták be. Ezt mindenki tudja, boldog, boldogtalan, mint ahogy azt is, hogy zajlott benne már gyógyítás, volt itt festménykiállítás és néhány furcsa rendezvény, például bolondok haza meg, zombi parti, bármit is jelentsen ez.

- Botrányos, botrányos, elfogadhatatlan.

R.: - Radó Ivánnak, a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum elnökének sok helyütt hangoztatott véleményét mások is osztják. De lassítsunk egy picit. Szóval volt nekünk ez a nagy sárga óriásunk, amelynek persze voltak komorabb időszakai is, amikor szinte börtönként vagy újabb idézet Radó úrtól, öregember ruhatárként üzemelt. Minden esetre utolsó évtizedeiben igazi szakmai központ volt, kutatással, továbbképzéssel, és jó sok beteggel.

dr. Rihmer Zoltán, pszichiáter: - 800 ágyon láttunk el évente 12-15.000 bent fekvő beteget.

R.: - Ennek megfelelően akadtak szép számmal, akik értetlenül álltak az előtt, hogy az OPNI egyszer csak igazi zárt osztállyá vált, vagyis, hogy végleg becsukta kapuit.

dr. Rihmer Zoltán: - Az OPNI bezárása a betegellátás színvonalát és lehetőségeit lényegesen rontotta. Országosan is több helyen megszűntek a pszichiátriai vagy csökkentek a pszichiátriai ágyak száma és körülbelül 26 %-os csökkenés, amivel jóval az Európai Unió átlaga alá kerültünk.

R.: - Pedig jó nyugati szomszédainkhoz képest nálunk kicsivel több a mentális problémával küszködő. Azaz ágyból nekünk van szinte a legkevesebb, betegből viszont jócskán több, mint az európai átlag. Valahogy így lesznek utolsókból az első és hát sajnos nem csupán az ágyak, de a szakemberek számát illetően is.

dr. Rihmer Zoltán: - Több tucat olyan fiatal vagy középkorú kolléga van, aki külföldre ment, Nyugat- és Észak-Európába ment dolgozni. Becsléseink szerint körülbelül 250 magyar pszichiáter dolgozik külföldön.

R.: - Az érintettek abban egyébként egyetértenek, hogy szükség lenne egy jól működő ellátórendszerre. Az elképzelések azonban változóak. Sőt, esetenként még ellentétesek is. Szóval kicsit énhasadt az állapot.

dr. Rihmer Zoltán: - A szakemberek hát körülbelül 95 %-a úgy gondolja, hogy igenis szükséges egy új országos pszichiátriai intézet.

Radó Iván, elnök, Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum: - Néhány pszichiáter, a szakma vezetésének néhány tagja szeretne egy új OPNI-t és ezen az új OPNI-n belül három osztályt. A három osztályról lehet tudni, hogy az egyik addiktológiai osztály lenne, ami azzal a néhány ággal, amit terveznek nem oldaná meg a problémát igazából. A másik osztály egy biztonsági osztály, amire nézvést semmilyen szakmai koncepciót nem láttunk, valószínűleg nem is létezik.

R.: - A helyzet tehát kimondottan magyar, vagyis alapvetően mindenki jót akar, de a sok bába közt, bizonyára ismerik a mondást. Az OPNI minden esetre még mindig ott trónol, ahol eddig, úgyhogy ennyi beszéd után itt az idő, hogy ellátogassunk a nagy sárga házba. Oda, ahova a mondás szerint könnyebb bejutni, mint onnan kijutni. Nekünk ez a bizonyos bejutás most viszont nehézségeket okoz. Ezért Danics Zoltánnal, a rehabilitációs osztály hajdani vezető főorvosával eleinte csupán tisztos távoból szemlélődünk. Itt állunk most a Lipótmező határán. Ugye ennél beljebb mi nem mehetünk, merthogy nincs forgatási engedélyünk, de például ennek a szárnynak mi volt a feladata?

dr. Danics Zoltán, pszichiáter: - Nagyon bonyolult szerkezetű épület. Ez nem egy szárny, hanem több szárnynak a találkozási pontja. Többféle osztály is volt a különböző szinteken. Itt volt erre balra egy gyerekosztály a földszinten, fölötte volt egy bezárt osztály.

R.: - Némi telekmustra után aztán hála a hivatalnak, megkapjuk a forgatási engedélyt és beléphetünk a Lipót területére. Mondjuk ennek korábban biztos kevesen örültek ennyire.

dr. Danics Zoltán: - Itt voltak a betegfelvételi iroda, illetve ezen a folyosón, amire most rátérünk, a különböző gazdasági, munkaügyi, pénzügyi irodák, informatika, és a többi.

R.: - Danics Zoltán 20 évig dolgozott az intézetben, most mégis azt mondja, hogy mint egy bolygó lélek úgy érzi magát a hideg folyosókon. Zoltán elárulja azt is, hogy a szóbeszédekkel ellentétben már senki nem lakik itt, csupán a kísértetek és a jó, no meg a rossz emlékek. Hogyan küzdöttek ezért az intézményért annak idején?

dr. Danics Zoltán: - Hát valószínűleg nem elég jól meg nem elég hatékonyan, de peregtünk mindenhol. Voltunk még a miniszternél is, Molnár Lajos miniszter idején. Hát ő nagyon könnyedén lesöpört mindenféle érvet.

R.: - Az OPNI-t végül 2007-ben zárták be. A betegek java részét más osztályokon vagy a családjaiknál helyezték el, ám voltak néhányan, akiknek végül nem volt hová menniük és a málladozó falak közül az utcára kerültek. Lassan persze indulnunk kell nekünk is. Szerencsére nem is tartóztatnak minket, úgyhogy ég veled sárga ház és isten hozott a következőben. Itt azonban már működést találunk az erózió helyett, illetve végre olyanokat is, akikről közvetve ugyan, de ez a riport is szól.

- Hát ez itt fantasztikus, ez nekem a paradicsom.

R.: - A Félúton Alapítvány több mint fél évtizede működteti ezt az otthont. Az ágyak nem rácsosak, a betegekre pedig naponta több idő jut, mint máshol egy hét alatt.

Koman Gabriella, intézményvezető, Your Self Centrum, Félúton Alapítvány: - 2000-ben megnyitotta a Félút Centrum, ahol szenvedélybetegek ellátása zajlik a mai napig is, szintén átmeneti és nappali formában. 2005-ben nyitott meg ez az intézmény pszichiátriai betegek nappali és átmeneti intézménye formájában.

R.: - Az otthonban most egyébként telt ház van és egy pillanatra úgy tűnik, mintha minden a legnagyobb rendben volna. Ez persze csupán látszólagos.

Szekeresné Halpen Ildikó, kliens: - Ha lejár a munkaidő, akkor ide visszajövünk és akkor megebédelünk, utána van ilyen terápiás foglalkozás, az kettőtől háromig tart és háromtól ilyen szabadidő, mindenki azt csinál, amit szeretne.

Csanádi Attila, kliens: - Szoktunk Activity-zni, meg ilyeneket, hogy szembekötősdit játszunk, meg ilyenek.

R.: - Szóval a felszínen minden úgy megy, ahogy az lenni szokott, munka, közösség, stb. Ám a látszat törekeny, hiszen a felszín alatt szomorú sorsok körvonalazódnak, épp, mint hajdanában a Lipótmező kórtermeiben.

Magony Erika, kliens: - Skizofrénia, fóbiam van, és depressziós vagyok. Sokszor szomorú vagyok, de azért úgy fel vagyok én dobva, meg szoktam mosolyogni, csak ami belül van, azt senki nem látja, csak én érzem.

R.: - Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Központ jókora úrt hagyott maga után. Feladatait több kórházi és intézeti osztály, valamint néhány alapítvány látja el. A pszichiáterek és az érdekvédelmi szféra így vagy úgy, de a teljes körű ellátás reformját szorgalmazza, ám az elképzelések különböznek. Mindeközben pedig ezrével vannak, akik gyógyulni akarnak. Ebből a szempontból pedig sok minden huszadlagos, hiszen számukra csak annyi fontos, hogy legyen végre tisztességes az ellátás és élhető az a bizonyos élet. Ilyen egyszerű az egész, kész örület. Nem igaz?